

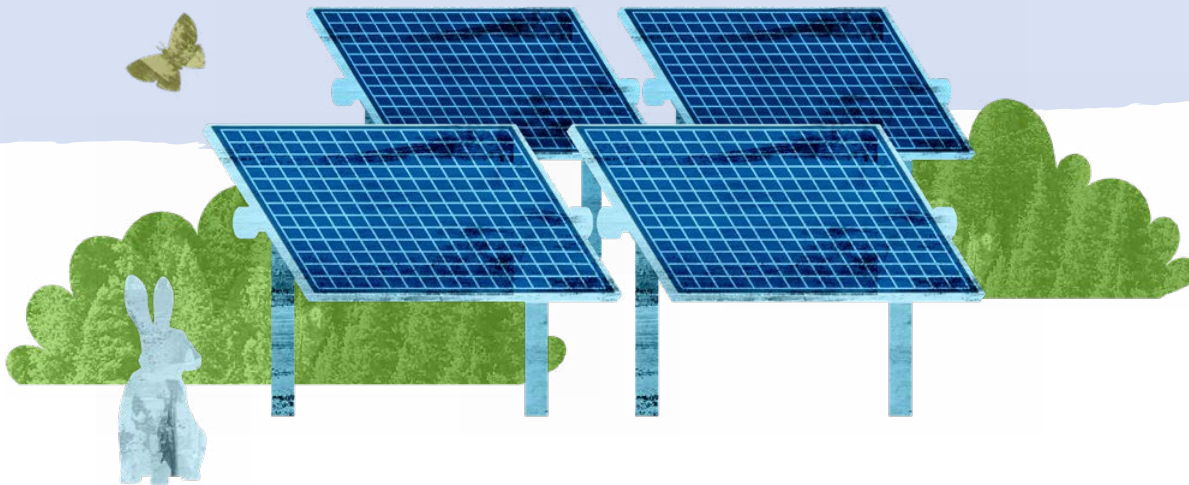
Dorpsverhalen

Samen bouwen aan de **energietransitie**
in het Drentsche Aa- gebied

Dorpsverhalen

Samen bouwen aan de **energietransitie in het Drentsche Aa- gebied**

Inhoudsopgave

1. Energietransitie Gasteren <i>Samen blijven we warm</i>	6
2. Energietransitie Midlaren <i>Mensen willen én moeten wat op het gebied van duurzaamheid</i>	12
3. Energietransitie Hooghalen <i>Hooghalen energieneutraal: dat kan!</i>	17
4. Energietransitie Rolde <i>Energie voor en door Rolde</i>	22
5. Energietransitie Noordlaren <i>Niet praten, maar doen</i>	27
6. Energietransitie Eext <i>'Pak maar aan'</i>	34
7. Energietransitie Glimmen <i>Samen het voortouw nemen</i>	40
Aan de slag	46
Colofon	47

Voorwoord

Er schijnt een heerlijk najaarszonnetje, ik zie het blad aan de bomen voorzichtig verkleuren en ik hoor nog een paar vogels vrolijk fluiten alsof ze even zijn vergeten dat het al lang geen voorjaar meer is. Via een kronkelend zandpad tussen de bomen door, beland ik op een groot heideveld waar ik even stil blijf staan. In de verte zie ik een man met een hond lopen, maar verder is er niemand te bekennen. Ik zal het maar eerlijk toegeven, ik ben geen geboren Drent, maar als ik hier sta en om mij heen kijk, voel ik mij met deze omgeving verbonden. De schoonheid, de rust, de mensen: het raakt mij.

In mijn rol als projectleider voor het project 'Energietransitie Drentsche Aa' heb ik de afgelopen jaren veel dorpen in en rondom de Drentsche Aa mogen bezoeken. Het was bijzonder om te zien dat de dorpen allemaal een uniek verhaal hebben en een sterk eigen karakter. En toch hebben ze een ding gemeen: ze voelen zich sterk verbonden met elkaar, hun omgeving en het bijzondere natuurgebied waar ze in leven. Dat liep als een rode draad door het project.

Na drie jaar komt er nu een einde aan het project Energietransitie Drentsche Aa. Het doel van het project was om een impuls te geven aan de energietransitie in de dorpen in het Drentsche Aa-gebied. Dit deden we door een aantal dorpen te begeleiden en ondersteunen in hun energietransitie, waarin de inwoners van de dorpen en de verbondenheid die zij voelen met hun leefomgeving, centraal stond.

De verhalen van deze dorpen hebben we vastgelegd in zeven dorpsverhalen: van hun ambities en drijfveren tot hun initiatieven en geleerde lessen. Het zijn geweldige voorbeelden geworden van dorpen die vanuit hun eigen kracht en op hun eigen manier, vorm hebben gegeven aan de energietransitie en het verduurzamen van hun leefomgeving.

Het leert ons dat er geen blauwdruk bestaat voor de energietransitie, dat iedereen zijn bijdrage (groot of klein) kan leveren aan een duurzamere toekomst en dat je de kracht van de dorpen in dit gebied – hoe klein ze soms ook mogen zijn – nooit mag onderschatten.

Ik ben diep onder de indruk van de resultaten en wil de werkgroepen van alle dorpen die meegedaan hebben aan dit project ontzettend bedanken: dit geeft ons letterlijk en figuurlijk energie! Ook wil ik de studenten van de Hanzehogeschool Groningen bedanken voor hun hulp en hun interessante onderzoeken in de regio. Daarnaast spreek ik graag mijn dank uit aan de provincie Drenthe en het ministerie van LNV voor het mede mogelijk maken van dit project.

Ik wandel verder, met een brede glimlach op mijn gezicht.

Remco Mur, Adjunct-directeur
Natuur en Milieufederatie Drenthe

1. Energietransitie Gasteren

Samen blijven we warm

Omringd door drie prachtige natuurgebieden ligt het kleine brinkdorp Gasteren. Mede door de bijzondere en gunstige ligging, tussen bos, heide en veen, was het vroeger een boerendorp waar de inwoners leefden van de landbouw. Tegenwoordig kunnen we het aantal boeren in Gasteren op één hand tellen, dus van een echt boerendorp kunnen we niet meer spreken. Toch ademt het dorp nog wel altijd die gemoedelijke sfeer en hebben een aantal van de waarden van toen de tand des tijds doorstaan. Zo is goed 'noaberschap' nog steeds erg belangrijk voor de inwoners van Gasteren, terug te zien in een hechte dorpsgemeenschap en een actief verenigingsleven.

“Van een echt boerendorp kunnen we niet meer spreken. Toch ademt het dorp nog wel altijd die gemoedelijke sfeer.”

Gasteren
gem. Aa en Hunze

Het dorp

Inwoners: 400

Naam in het Drents: Gaastern

Belangenvereniging:

Vereniging Dorpsbelangen Gasteren

Dorpskrant: Neis oet 't Loeg

Dorpshuis: Dorpshuis De Gasterije

1 provinciaal monument

5 rijksmonumenten (waarvan 1 hunebed en 2 grafheuvels)

Welkom in ons

DORP

Werkgroep Energietransitie Gasteren

Het startpunt

Het project rondom de energietransitie in Gasteren begon met een idee om een zonnedak op de schuur van Het Drentse Landschap te realiseren. Na enig onderzoek bleek al snel dat de schuur zou worden afgebroken en er een streep door dit plan moest worden gezet. Ondertussen bleek wel dat zo'n 20 inwoners een enquête van de Hanzehogeschool ingevuld hadden over de mogelijkheden en kansen voor een energietransitie in het dorp.

Vanuit het project Energietransitie Drentsche Aa werd er vervolgens contact opgenomen met dorpsbelangen voor het organiseren van een informatieavond over de energietransitie. Deze bijeenkomst in het voorjaar van 2022 was een groot succes. Om de energietransitie, ook na deze avond, levendig te houden in het dorp werd er een oproep gedaan om een werkgroep te vormen. Zo ontstond de werkgroep 'Energietransitie Gasteren'. Inmiddels, zo'n anderhalf jaar later, kijkt de werkgroep terug op een aantal zeer geslaagde activiteiten die samen met Stichting Dorpshuis Gasteren, Vereniging Gasteren Goed voor Elkaar (GGVE), de werkgroep Energietransitie van de Vereniging Dorpsbelangen en sportvereniging De Rietvogels werden georganiseerd. Met deze activiteiten heeft de werkgroep, door meer bewustwording te creëren en bewoners aan te zetten tot actie, een zeer positieve bijdrage geleverd aan de energietransitie in het dorp.

Drijfveren

Wat zijn de persoonlijke drijfveren van de leden van de werkgroep om zich actief in te zetten voor de energietransitie? We lichten er een aantal uit.

Actieve deelnemers

Iris Koffijberg
Paul Berndsen
Peter Slor
Arnold Tang

Peter Farret
Bert van der Linden
Marieke Meek
Annemieke de Bie

Iris Koffijberg

"Ik word somber van het nieuws over bijvoorbeeld de klimaatcrisis, dus ik vind het fijn om iets te doen dat een positieve invloed op mijn omgeving heeft. Het geeft mij het gevoel dat je samen wél een verschil kunt maken."

Peter Farret

"Ik ben geen 'Extinction Rebellion type', maar ik vind wel dat we samen kunnen kijken hoe het duurzamer kan. Ik geloof dat het effectief kan zijn om kleinschalig aan de slag te gaan door bijvoorbeeld hier in het dorp te kijken hoe we het gebruik van olie en gas kunnen verminderen."

Annemieke de Bie

"Wat je nu om je heen ziet in de natuur is een groot verschil met 40 jaar geleden. Dat is treurig om te zien en daarom zet ik mij graag in voor positieve verandering."

Arnold Tang

"Ik heb als gepensioneerd natuurkundeleraar altijd interesse in energie gehad. Toen ik student was, was het narratief dat gas beter is dan elektriciteit, gelukkig weten we inmiddels wel beter."

Ambities

“Bewustwording creëren en dorpsgenoten voorzien van goede en betrouwbare informatie vormen voor ons de basis om mensen in beweging te krijgen. We willen de informatieverstrekking leuk, laagdrempelig en toegankelijk houden. Dit doen we door een informatiemoment te combineren met kraampjes met informatie, beschikbaarheid van energiecoaches, warmtescanners, klushulp en natuurlijk soep en broodjes!”

De aandachtspunten voor het eerste jaar van de werkgroep waren: beginnen met besparen, isoleren, elektrische installaties en het maken van een toekomstvisie. Voor het tweede jaar waren de aandachtspunten: elektrisch verwarmen, slim omgaan met energie en duurzaam leven. De werkgroep richt zich daarmee voornamelijk op individuele oplossingen die samen de energietransitie in het dorp kunnen versnellen.

“Bewustwording creëren en dorpsgenoten voorzien van goede en betrouwbare informatie vormen voor ons de basis om mensen in beweging te krijgen.”

Communicatie met dorpsgenoten

Hoe krijg je zoveel mogelijk dorpsgenoten mee in de energietransitie en hoe zorg je ervoor dat de georganiseerde activiteiten drukbezocht worden? Om geïnteresseerden op de hoogte te houden, werd er onder andere een speciale webpagina op de website van dorpsbelangen ingericht met nieuws en updates. Verder werd er voor iedere activiteit een flyer gemaakt die verspreid werd onder de dorpsgenoten. Mond-tot-mondreclame deed ook z'n werk: “Steeds meer mensen leerden ons kennen.”

“Steeds meer mensen leerden ons kennen.”

Activiteiten

November 2022: Bespaarbijeenkomst

Voor de eerste bespaarbijeenkomst werden een isolatiebedrijf, een glazetter uit de directe omgeving en het Drents Energieloket uitgenodigd om te vertellen wat de mogelijkheden, subsidies, kosten en opbrengsten zijn bij het besparen van energie. Na afloop was er tijd om na te praten en konden bewoners zich direct intekenen voor een bezoek van de energiecoach of warmtescanner. Ook was er voor iedereen heerlijke soep met broodjes – wat goed in de smaak viel. Aan het einde van de avond werden zelfs gratis ‘energiebesparingstasjes’ uitgedeeld aan de bewoners.

“De eerste bespaarbijeenkomst was een groot succes! De opkomst van zo'n 85 mensen was boven verwachting en de reacties waren heel goed. Het was mooi om te zien dat deelnemers gelijk in actie kwamen: de glazetter heeft er elf aanvragen aan overgehouden voor dubbelglas en het installatiebedrijf negen nieuwe aanvragen.”

November en december 2022:
Warme huiskamer

Januari 2023: Open Huizenroute

In het dorp werden tien bewoners die al ver gevorderd waren met het verduurzamen van hun woning bereid gevonden om hun huis open te stellen voor geïnteresseerde dorpsgenoten. Iedereen was welkom om een kijkje te nemen en vragen te stellen over de installaties in de huizen zoals: diverse soorten warmtepompen, airco's, zonneboilers, zonnepanelen op een rieten dak en zonnepanelen in combinatie met accu's. Na afloop waren de deelnemers welkom in het dorpshuis om na te praten en natuurlijk – dat was inmiddels vaste prik – te genieten van een lekkere kop soep.

“De Open Huizenroute was waardevol: er werden veel vragen gesteld. Mensen waren bijvoorbeeld benieuwd wat het kost, hoe het werkt en of een bepaalde installatie lawaai maakt. Veel mensen gingen daarna ook mee naar het dorpshuis waar nog lang werd nagepraat.”

Februari 2023:
Installatie bijeenkomst

Maart 2023:
Toekomst bijeenkomst

Maart 2023:
Warme huiskamer Gasten Goed voor Elkaar

Toekomstplannen

Doelstelling

De doelstelling van de werkgroep voor de toekomst is helder: iedereen in het dorp doet mee om Gasteren fossielvrij te maken. Dit is ambitieus, maar ook een hele duidelijke stip op de horizon waar naartoe gewerkt kan worden.

“We gaan voor 100% duurzaam, maar de maatregelen moeten wel passen bij het dorp. Gasteren mag zijn authenticiteit niet verliezen en de transitie mag niet ten koste gaan van de waardevolle natuur die we hier hebben.”

Ideeën en dilemma's

Welke maatregelen moeten er getroffen worden om de doelstelling te behalen? Zijn de plannen realistisch en haalbaar? En hoe krijg je iedereen mee? We zetten een aantal ideeën voor toekomstplannen en bijbehorende dilemma's die spelen rondom de energietransitie in Gasteren op een rijtje.

Warmtepompen inkopen

“Tijdens de tweede bijeenkomst hebben we de bezoekers gevraagd wie er nu al een warmtepomp heeft: vier handen in de lucht. En we hebben gevraagd wie er graag een warmtepomp zou willen: bijna alle handen in de lucht. Helaas zijn warmtepompen lastig leverbaar, maar als collectief kunnen we bewoners mogelijk wel helpen om warmtepompen in te kopen. Wij willen daarvoor het regelwerk wel op ons nemen.”

Ondersteuning bieden bij subsidieaanvragen?

Subsidies voor het duurzamer maken van je huis kunnen mensen over de streep trekken om maatregelen te nemen. Maar het aanvragen van subsidies is niet voor iedere inwoner even gemakkelijk. Uiteraard kan de werkgroep wel helpen bij het aanvragen van (gezamenlijke) subsidies voor bewoners.

Aan de slag met opslag

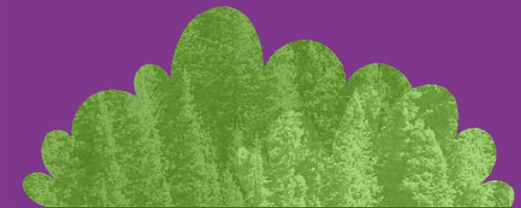
“We onderzoeken wat de mogelijkheden zijn voor het gezamenlijk opslaan van energie met batterijen. Of dit plan haalbaar is, hangt onder andere af van de stappen die de overheid zet: bijvoorbeeld op het gebied van de salderingsregeling. We volgen deze ontwikkelingen daarom op de voet.”

Nóg duurzamer leven

Binnen de werkgroep zijn verschillende subgroepen actief die zich bezighouden met uiteenlopende onderwerpen: duurzaam leven is daar een van. Zo wordt bijvoorbeeld onderzocht of het opvangen van regenwater interessant kan zijn en liggen er plannen voor een deelinitiatief waarin bewoners spullen zoals gereedschap van elkaar kunnen lenen – een soort lokale Marktplaats.

“We gaan voor 100% duurzaam, maar de maatregelen moeten wel passen bij het dorp. Gasteren mag zijn authenticiteit niet verliezen en de transitie mag niet ten koste gaan van de waardevolle natuur die we hier hebben.”

Evaluatierondje

Wat ging er goed?

Het is bijzonder om te zien hoe de werkgroep de inwoners van Gasteren op een fijne en ongedwongen manier enthousiast heeft gemaakt voor de energietransitie – het leeft echt in het dorp. De georganiseerde bijeenkomsten waren een groot succes en werden druk bezocht. Deze bijeenkomsten waren behalve informatief ook gezellig en zorgden voor verbinding tussen inwoners. Ook de samenwerking binnen de werkgroep verliep soepel en efficiënt. Door samen te werken met andere organisaties en verenigingen in het dorp konden de georganiseerde activiteiten groot opgezet worden: wat zeker bijdroeg aan het succes.

Wat kan nog beter?

Ondanks dat de betrokkenheid van de inwoners hoog is, blijft het een uitdaging voor de werkgroep om iedereen in het dorp te bereiken. Zo vindt de werkgroep het bijvoorbeeld lastig om jongeren (< 40 jaar oud) te betrekken bij de energietransitie. Hoe kun je iedereen – en niet alleen de mensen die er nu al mee bezig zijn en de financiële middelen hebben – meekrijgen in de energietransitie? En hoe kun je een duurzaam leven en duurzame projecten effectief blijven promoten in het dorp?

De lessen van Gasteren

- Leer van andere projectgroepen en initiatieven in de omgeving en ga met ze in gesprek: Je hoeft het wiel niet opnieuw uit te vinden.
- Werk samen met andere partijen in het dorp: betrek andere partijen zoals dorpsbelangen en sportverenigingen ook in de energietransitie en trek samen op.
- Soep als bindmiddel: mensen tijdens de bijeenkomsten een hapje, drankje of een lekkere warme kop soep aanbieden, zorgt voor verbinding.
- Organiseer concrete activiteiten: blijf niet eindeloos praten, geef mensen de kans om gelijk actie te ondernemen.
- Vraag dorpsgenoten wat ze willen: het creëren van draagvlak begint bij het in kaart brengen van de wensen van je dorpsgenoten.

